

QUICKSCAN

Onderwerp : Amendement Van Dijk
Van : VNG
Aan : Ministerie van Financiën - DGH
Datum : 11 november 2024

Op 7 november ontving de VNG het verzoek tot het uitvoeren van een quickscan op het [amendement Van Dijk](#). Via deze weg voldoen wij aan dit verzoek.

Sinds 2020 bieden gemeenten op verzoek van het rijk brede ondersteuning aan (aangemelde) ouders en hun gezinnen. Naderhand is hier ondersteuning aan kinderen, erkend ex-toeslagpartners en nabestaanden bijgekomen. Gemeenten en het rijk hebben hierover reeds in 2020 bestuurlijke afspraken gemaakt. Brede ondersteuning is gericht op het kunnen maken van een nieuwe start. De brede ondersteuning stelt de gemeente in staat om snel en gericht ouders/kinderen te helpen om hun leven weer op orde te krijgen. De brede ondersteuning staat daarbij los van het financieel herstelproces. Dat is ook de kracht van de brede ondersteuning. Ook als het financieel herstel nog niet is gestart, kunnen ouders bij de gemeente terecht voor hulp. Waar het financieel herstel kijkt naar het verleden, kijkt de brede ondersteuning naar de toekomst.

Het amendement koppelt de looptijd van de brede ondersteuning aan het financieel herstelproces. De VNG/gemeenten achten dit om verschillende redenen **niet uitvoerbaar, maar ook niet wenselijk**. We lichten dat hieronder toe.

1. Gegevensuitwisseling randvoorwaardelijk, maar niet mogelijk.

Randvoorwaardelijk voor het koppelen van de brede ondersteuning aan het financieel herstelproces is het uitwisselen van gegevens rondom het gehele financieel herstelproces: van integrale beoordeling tot aan de werkelijke schade en bezwaar/beroep.

Gemeenten ontvangen op dit moment enkel de contactgegevens van ouders die brede ondersteuning willen en het gegeven als een ouder definitief niet als gedupeerde wordt erkend. Gemeenten beschikken niet over de gegevens of (en wanneer) een ouder gedupeerd is, waar de ouder zich in het financieel herstelproces bevindt en ook niet wanneer het proces bij UHT is afgerond. Dit is voor de huidige vorm van brede ondersteuning ook niet relevant. Brede ondersteuning staat immers los van het financieel herstelproces.

Voor de uitvoering van het amendement zijn nieuwe gegevensleveringen nodig over de beëindiging van het financieel proces. De ouder kan op ieder moment het financieel herstelproces beëindigen of weer opstarten: na de eerste toets, maar ook na of tijdens de integrale beoordeling of gedurende de werkelijke schaderoute. Dit vergt een nieuwe én intensievere gegevensdeling tussen UHT en gemeenten.

De (on)mogelijkheden rondom aanvullende gegevensuitwisselingen over het financieel herstelproces tussen UHT en gemeenten lagen in de in 2022 uitgevoerde herijking op tafel. [Uit de herijking kwam nadrukkelijk naar voren](#) dat de systemen bij de Belastingdienst/Toeslagen op dit moment niet in staat zijn om actuele gegevens over het gehele financieel herstelproces bij uitvraag [aan gemeenten te verstrekken](#).

De VNG verwacht dat ook anno 2024 de systemen van de Belastingdienst/Toeslagen niet in staat zijn om **actueel en tijdig** gegevens over het financieel herstelproces op het gevraagde niveau van het amendement aan gemeenten te verstrekken.

2. Termijn van twee jaar is geen eindtermijn voor hulp

In het amendement wordt ten onrechte aangenomen dat de termijn van twee jaar een afbakening in tijd voor de geboden hulp betekent. We lichten dit graag toe.

De twee jaar termijn is één van de uitkomsten van de verkenning die dit voorjaar is uitgevoerd door de VNG samen met gemeenten, ouders, de betrokken ministeries en andere ketenpartners. De twee jaar termijn is daarbij geen eindtermijn. Het is een termijn voor het opstellen van een compleet plan van aanpak. Ouders krijgen binnen twee jaar duidelijkheid over wat zij mogen verwachten van hun gemeente binnen de brede ondersteuning. Er is twee jaar de tijd om met elkaar in gesprek te zijn over wat nodig is om tot een volledig plan van aanpak te komen. Deze termijn geldt voor het vaststellen van aanspraken en afspraken, maar vormt geen belemmering voor de daadwerkelijke ondersteuning, die zo nodig langer kan doorlopen.

Het blijft mogelijk om een vierjarige opleiding toe te kennen aan een ouder/kind indien dit noodzakelijk is voor het maken van een nieuwe start. Dit wordt binnen twee jaar opgenomen in het plan van aanpak. Zo kan er stapsgewijs toegewerkt worden naar de doelstellingen in het plan van aanpak. Door bijvoorbeeld eerst een oriëntatie op een passende studie te doen en daarna de passende opleiding toe te kennen (te beschikken). De opleiding kan langer doorlopen dan twee jaar.

In de voorliggende wetgeving en toelichting wordt dit onderscheid gemaakt door aan te geven dat voorzieningen binnen twee jaar worden toegekend aan de ouder. De daadwerkelijke verstrekking van de hulp kan daarmee ook na de termijn van twee jaar plaatsvinden.

Bijvoorbeeld: een ouder blijkt na anderhalf jaar brede ondersteuning open te staan voor psychosociale hulpverlening. Deze hulp wordt opgenomen in het plan van aanpak (besluit). In het besluit staat dat de ouder gedurende 2 jaar psychisch ondersteund wordt (duur van de verstrekking). De hulpverlening duurt dan anderhalf jaar langer dan de twee jaar. Er is een verschil tussen het nemen van het besluit en de duur/doorlooptijd van de dienstverlening die daaraan gekoppeld is.

De tweejaarstermijn geeft zowel de ouder als de gemeente perspectief en helderheid in de verwachtingen over en weer. Herstel is geen lineair proces. Het is belangrijk dat de hulpverlening voor het krijgen van grip op je leven kan meebewegen met de behoefte van de ouder. De termijn van twee jaar zorgt ervoor dat het voor de ouder binnen twee jaar duidelijk is uit welke (langdurige) hulp vanuit de brede ondersteuning van de gemeente bestaat.

Een koppeling van de termijnen van brede ondersteuning aan (de steeds vertragende) termijnen van financieel herstel kan het kunnen maken van een nieuwe start in de weg staan en afhankelijk maken van de voortgang van de gehele operatie. De duur van het financieel herstel verschilt sterk per individu en is lastig te voorspellen. Een koppeling met het financieel herstel biedt niet de gewenste duidelijkheid over de opbouw en duur van de ondersteuning.

Helderheid over de duur van het plan draagt bij aan de effectiviteit van de hulpverlening. Duidelijke afbakening en transparantie zijn cruciaal voor een succesvolle uitvoering. De verhouding tot reguliere ondersteuning vanuit gemeenten is nu onvoldoende duidelijk. De brede ondersteuning is bedoeld om de hulpverlening snel op te starten. De voorgestelde termijn biedt duidelijkheid voor alle ouders en kinderen in alle gemeenten.

3. Gemeentelijke deur staat nu en in de toekomst open

Gemeenten roepen (aangemelde) ouders en kinderen van gedupeerde ouders juist op om zich te melden voor brede ondersteuning wanneer zij hulp nodig hebben. De kracht van de brede ondersteuning is deels juist gelegen in het feit dat de gemeente al kan helpen voordat UHT het financieel herstel heeft afgerond. Zo kunnen gemeenten ouders bijstaan tijdens het financieel proces en met hen de voorbereidingen treffen en hen begeleiden bij de volgende stappen, bijvoorbeeld door in een vroeg stadium te ondersteunen bij een financieel overzicht.

Ook na het aflopen van de termijn blijft de gemeentelijke deur openstaan. Dit zien gemeenten ook nu al terug in de uitvoeringspraktijk. Voor sommige ouders is de reguliere ondersteuning van de gemeente een (blijvend) onderdeel van het kunnen maken van de nieuwe start – zodat zij ook op de lange termijn grip houden op hun leven. Bijvoorbeeld wanneer het passend is om voor langere tijd huishoudelijke hulp op grond van de Wmo in te schakelen. Gemeenten zorgen voor een warme overdracht. De warme overdracht naar het reguliere sociaal domein beoogt de ondersteuning aan gedupeerden van de toeslagenaffaire goed in te bedden binnen de bestaande structuren van reguliere hulp.

De tweejaars-termijn is niet bedoeld om vanuit gemeentelijk perspectief ‘de deur dicht te gooien’, maar is juist noodzakelijk om toegang te kunnen bieden aan de gehele doelgroep. Zonder duidelijkheid over de duur van de regeling, komt de beschikbare capaciteit niet ten bate aan de gehele doelgroep en krijgen niet alle ouders/kinderen de hulp die zij nu nodig hebben.

4. Financiële gevolgen

Het rijk heeft toegezegd gemeenten volledig te financieren voor het uitvoeren van de brede ondersteuning. De afspraken over de compensatie van de kosten die gemeenten in het kader van de hersteloperatie maken, zijn opgenomen in een specifieke uitkering welke tot 31 december 2026 loopt. Op dit moment is de VNG in gesprek met het ministerie over het ophogen van het plafondbedrag van de Spuk, omdat we het plafond van het huidige begrote budget naderen. De quickscan geeft onvoldoende tijd en verdieping om de financiële impact van het amendement van een waardeoordeel te voorzien. Hier is meer tijd én afstemming met het ministerie van Financiën voor nodig.

Concluderend is het amendement niet één op één uit te voeren. We zien wel – in lijn met de intentie van het amendement – kansen die op korte termijn uitvoerbaar en wenselijk zijn.

1. Breidt de urgentieroute uit naar werkelijke schade

In beginsel staat de brede ondersteuning los van het financieel herstel. De uitvoeringspraktijk ziet in een aantal schrijnende situaties dat ouders emotioneel niet verder kunnen zolang het financieel herstel niet is afgerond. Voor deze ouders komt de brede ondersteuning niet of moeilijk op gang. Voor deze situaties is het urgentieproces ingericht. Gemeenten kunnen deze ouders als urgent bij UHT aandragen, waarna zij het financieel proces met prioriteit doorlopen.

Op dit moment kunnen gemeenten urgentie aanvragen voor ouders tot en met het proces van de integrale beoordeling. De VNG/gemeenten hebben bij het ministerie verzocht om de urgentieroute uit te breiden naar de werkelijke schade, zodat de meest schrijnende situaties ook daar voorrang krijgen.

2. Onderzoek gegevensdeling met gemeenten voor het bereiken van jongeren met problematische schulden

Gemeenten ontvangen geen gegevens van het individuele kind van gedupeerde ouders om hen een hulpaanbod voor brede ondersteuning te kunnen doen. Het ontbreken van data van jongeren bij gemeenten is een groot obstakel in het bereiken van het individuele kind/jongere. Er is geen doorlopende dienstverleningslijn mogelijk nadat UHT de tegemoetkoming uitkeert. Het kind/de jongere moet dus altijd zelf de eerste stap richting gemeente zetten als deze hulp van de gemeente wenst te ontvangen.

De VNG heeft de Belastingdienst verzocht om te onderzoeken of het mogelijk is belastingachterstanden van jongeren te matchen met de rechthebbenden op de kindregeling en deze als vroegsignaal te verstrekken aan de gemeente. De Tijdelijke regeling signaal betaalachterstanden biedt hier volgens de VNG ruimte voor. Met de ontvangst van deze gegeven kunnen gemeenten jongeren (18+) vallend onder de kindregeling met (problematische) schulden gericht benaderen en hen het aanvullend schuldhulpverleningsaanbod doen.

3. Zorg dat de verwachtingen van de brede ondersteuning in lijn zijn met hetgeen gemeenten kunnen waarmaken

Jongeren die de weg naar gemeenten weten te vinden melden zich vaak met financiële hulpvragen en huisvestingsproblematiek. Voor beiden is ook bij gemeenten geen directe oplossing voorhanden. De VNG/gemeenten hebben meerdermalen opgeroepen om een oplossing te bieden voor de schulden van jongeren die aannemelijk zijn ontstaan door de toeslagenproblematiek van hun ouders, bijvoorbeeld een DUO-lening. Er is tot op heden geen politiek draagvlak voor een dergelijke schuldenaanpak voor kinderen van erkend gedupeerde ouders. Gemeenten kunnen vanuit de brede ondersteuning de DUO schuld niet overnemen. Gemeenten kunnen wel ondersteunen bij het maken van betaalafspraken of het opstellen van een budgetplan

Dit maakt de gesprekken in de spreekkamer niet altijd makkelijk te voeren. Gemeenten ervaren dat de verwachtingen rondom de brede ondersteuning grenzen aan hun mogelijkheden om jongeren daadwerkelijk een nieuwe start te kunnen bieden.

Afsluitend

Wij lichten onze reactie uiteraard graag nader aan u toe.